

Metsäjänis

Skogshare
Lepus timidus

Uhanalaisuusluokka (IUCN): elinvoimainen (LC)

Rauhoitusaika (MetsA 2018/392)

Ahvenanmaalla rauhoitusaika (ÅFS 116/2020)

EU:n lajikoodi: 1334

Luontodirektiivin laji (liite V)

BOR suojelutaso suotuisa, vakaa

ALP suojelutaso suotuisa, tuntematon

Luonnehdinta

Metsäjänis on pituudeltaan 46–61 cm ja painoltaan 2–5,8 kg. Selkäpuoli on kesällä tumman harmaanruskea. Talviturkki on kauttaaltaan valkea, vain korvien kärjet ovat aina mustat. Töpöhäntä on valkoinen koko vuoden. Metsäjäniksen erottaa rusakosta siitä, että metsäjäniksellä on lyhyemmät korvat, kokovalkea häntä ja talvella rusakko ei vaihda täysin valkoista talvipukua.

Elinympäristö ja levinneisyys

Metsäjäniksen levinneisyys kattaa koko Suomen tuntureilta saaristoon. Se viihtyy metsissä, mutta pohjoisessa sitä voidaan tavata avoimessa maastossa jopa puurajan yläpuolella. Mieluinen elinympäristö löytyy soiden reunoilta, purojen varsilta, järvien ja jokien rantapensaikosta, hakkuuaukeilta sekä teiden ja peltojen laitamilta nuorista metsistä. Poikaset metsäjänis synnyttää kasvillisuuden suojaan. Jäniksen elinpiiri on kohtalaisen pieni (muutamasta hehtaarista muutama neliökilometriin) ja se on tyypillisesti hyvin paikkauskollinen.

Nykytila ja uhkatekijät

Metsäjäniskannat ovat pienentyneet keskimäärin noin 40 % viimeisen 30 vuoden aikana kaikkialla Etelä-Suomessa, eivätkä kannanvaihtelut ole enää normaalit. Varsinainen romahtus tapahtui jo 1990-luvun lopulla, mutta suunta on jatkunut samana. Jälkitiheydet laskivat 2000-luvulla koko maan tasolla 27 %. Laji on taantumisestaan huolimatta edelleen yleinen Suomessa. Tarkkaa syytä vähenemiseen ei tiedetä, mutta syitä on todennäköisesti useita. Metsäjänis on sopeutunut lumisiin, kylmiin talviin ja ilmaston lämpeneminen voi aiheuttaa sille vaikeuksia. Valkoinen suojaväri ei toimi eikä lumella kantavista jaloista ole etua petoihin ja kilpailijoihin nähden lumettomassa maassa. Tehometsätalouteen liittyvä vesakoiden poisto vähentää sekä jäniksen ravintoa että suojapaikkoja. Vastaavasti rusakko on yleistynyt ja se sekä kilpailee että mahdollisesti myös risteytyy metsäjäniksen kanssa. Metsäjänissaalis viime vuosina ollut noin 50 000–60 000 yksilöä vuodessa, mikä on noin neljäsosa 1990-luvun alun saalismääristä. Metsästyspaineella ei katsota olevan osuutta kannan romahtamiseen. Ketun lisäksi myös runsastunut ilveskanta on voinut osaltaan vaikuttaa kannan alamäkeen.

Hoitosuositukset

Metsäjäniskannan hoidosta vastaa maa- ja metsätalousministeriö ja sen alainen riistahallinto.

Lähteet

- Helle, P., Ikonen, K., Rintala, J. ja Tiainen, J. 2018. Lumijälkilaskennat riistakolmioilla 2017. In Helle, P. (ed) Riistakannat 2017. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus Luonnonvarakeskus, Helsinki. 15/2018: 36–38. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/541662/luke-luobio_15_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Linden, H., Hario, M. & Wikman, M. (toim.). 1996. Riistan jäljille. Riistan ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. 208 s.
- Luonnonvarakeskus 2020. Metsäjänis *Lepus timidus*. [viitattu 17.12.2020] <https://www.riistakolmiot.fi/animal/metsajanis/>

Kuva: Riku Lumiaro